

Так, значно зменшився рівень злочинності у вказаній сфері у Волинській (з 4 до 1 кримінального правопорушення), Закарпатській (з 11 до 2 кримінальних правопорушень), Миколаївській (з 3 до 0 кримінальних правопорушень), Одеській (з 14 до 7 кримінальних правопорушень) та Полтавській областях (з 6 до 3 кримінальних правопорушень).

Водночас, збільшилась кількість фактів перешкоджання законній діяльності журналістів у Вінницькій (з 1 до 2 кримінальних правопорушень), Дніпропетровській (з 2 до 5 кримінальних правопорушень), Запорізькій (з 0 до 1 кримінального правопорушення), Київській (з 4 до 7 кримінальних правопорушень), Кіровоградській (з 0 до 2 кримінальних правопорушень), Львівській областях (з 0 до 12 кримінальних правопорушень) та місті Київ (з 14 до 18 кримінальних правопорушень).

Таким чином можна стверджувати, що у зв'язку із введенням обмежень зумовлених поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19 зменшилась кількість кримінальних правопорушень щодо перешкоджання законній діяльності журналістів.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 03.12.2020).

ЩОДО МЕТОДІВ, СТРАТЕГІЙ І ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВАХ

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
декан юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Науковці наголошують, що зарубіжний досвід характеризується використанням різних методів, стратегій і прийомів боротьби з корупцією, що є дієвими в їх країні (наприклад, Швеції, Сінгапурі та

ФРН), однак універсальних методів боротьби з цим явищем не існує, хоча можна виділити принципи, які будуть дієвими у відповідній державі [1, с. 102].

До країн, які створили ефективний механізм протидії корупції, можна віднести: Фінляндію, Данію, Нову Зеландію, Ісландію, Сінгапур, Швецію, Канаду, Нідерланди, Люксембург, Норвегію, Австралію, Швейцарію, Великобританію, Австрію, Ізраїль, США, Чилі, Ірландію, ФРН та ін. (і хоча кожна із цих країн має свої особливості в організації антикорупційної діяльності, спільними для них є: зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам; створення відповідної правової бази; залучення громадських організацій до протидії корупційним проявам) [2, с. 167]. Фактично аналогічний список наводять інші науковці, зазначаючи, що методи протидії корупції в зарубіжних країнах є досить різноманітними – від формування ефективних антикорупційних законодавчих актів до пропаганди законослухняних високоморальних типів поведінки службовця [3, с. 421]. У звіті «Антикорупційні тенденції та зміни в 2019 році» зазначалося про те, що в останні роки багато країн світу:

– по-перше, прийняли нове антикорупційне законодавство або вдосконалили чинні закони, зокрема: а) Індія у 2018 р. прийняла Закон про запобігання корупції, розширивши відповідальність для тих, хто підкупає (надає хабарі) та за публічний підкуп компаній (до цього часу в Індії переслідували тільки державних службовців, які одержували хабарі); б) Італія у 2019 р. удосконалила своє антикорупційне законодавство, посиливши покарання для фізичних осіб та компаній за деякі ККП й розширивши значення терміна «іноземний державний службовець»; в) РФ у 2018 р. ухвалила закони, що надають прокурорам нові засоби боротьби з корупцією, дозволяють судам заморожувати активи компаній, щодо яких проводиться досудове розслідування за корупцію, до максимальної суми будь-якого потенційного штрафу (закон також надав компаніям так званий «захист» від переслідування за підкуп, якщо вони сприятимуть виявленню чи розслідуванню підкупу або доведуть, що хабар в них вимагали);

– по-друге, зміцнили міжнародну співпрацю та посилили внутрішньодержавну взаємодію між правоохоронними органами, наприклад: а) Велика Британія, за американським зразком, у 2014 р. ухвалила закон про відкладання обвинувачення на підставі угод, на підставі якого прокурор вправі відмовитися від кримінального переслідування в обмін на відповідача (Британський банк), який погодиться виконати певні вимоги (зокрема, сплатити штрафи, здійснити корпоративні реформи, співпрацювати з розслідуванням),

тоді як Канада зробила такі дії у 2017 році; б) США у 2018 р. прийняли Закон про використання уточнених законних закордонних даних (Закон CLOUD), який дозволив американській владі отримати доступ до даних, що зберігаються в зарубіжних країнах, і навпаки [14].

У національних законодавствах зарубіжних країн нерідко можна знайти цілу низку корупційних кримінальних правопорушень (корупційних злочинів), серед яких найбільш серйозні є такі: підкуп посадових осіб; хабарництво в приватному бізнесі; торгівля впливом; шахрайство; розкрадання; зловживання посадовими повноваженнями; незаконне збагачення і відмивання грошей [4, с. 102-103]. Варто вказати, що поняття «Корупційні кримінальні правопорушення» (більше – «корупційні злочини») та похідні від нього (у т.ч. «корупція») є широко вживаними у кримінальному законодавстві низки зарубіжних країн, зокрема у так званих «пострадянських» [5, с. 76-78].

Так, наприклад, КК Азербайджанської Республіки [6] передбачає відповідальність за «корупційні злочини та інші злочини проти інтересів служби» (ст.ст. 308–314-3, глава 33 Особливої частини), а КК Республіки Казахстан [7] – за «корупційні та інші кримінальні правопорушення проти інтересів державної служби та державного управління» (ст.ст. 361–371, глава 15 Особливої частини). У КК Киргизької Республіки [8] виділяються «корупційні та інші злочини проти інтересів державної та муніципальної служби» (глава 44 Особливої частини) та безпосередньо «корупція» (ст. 319) як злочин. КК Республіки Молдова [9] серед злочинів проти належного порядку роботи в публічній сфері (глава XV Особливої частини) безпосередньо згадує про пасивне (ст. 324) та активне (ст. 325) корумповування, а також окремо – про «корупційні злочини у приватному секторі» (глава XVI Особливої частини).

Щодо класифікації антикорупційного зарубіжного законодавства, то зробити це буде досить важко, оскільки ступінь, форма та рівень регламентації питань протидії й запобігання корупції в кожній окремій країні є різними (навіть якщо йдеться про такі економіко-політичні союзи як ЄС) – від наявності спеціальних законів про запобігання (та/або протидію) корупції до їх відсутності, від націленості переважно на корупціонера (хабарника, державну посадову особу) до націленості в рівній мірі й на коруптерів (тобто тих, хто підкупає, дає хабар), від кримінальної відповідальності за корупційні діяння виключно фізичних осіб до такої відповідальності одночасно фізичних та юридичних осіб (корпорацій), від визначення питань запобігання корупції у законах про державну службу до такого їх визначення переважно у підзаконних нормативно-правових актах, від пріоритетності запобігання насамперед підкупу (хабарництву) замість корупції взагалі до акцентів на

зарубіжній корупції замість корупції на національному рівні або і на внутрішньодержавній корупції та корупції за кордоном тощо.

Наприклад, досить обговорюваними в юридичній літературі завдяки своїй ефективності є Федеральний закон про корупцію за кордоном 1977 р. (США) [10], Закон про корупцію іноземних посадових осіб 1988 р. (Канада) [11], Закон про хабарництво 2010 р. (Велика Британія) [12] та багато інших (наприклад, тільки в Сінгапурі – одній з найменш корумпованих країн світу – діє ціла низка антикорупційних законів: Кримінальний кодекс, Закон «Про запобігання корупції» 1960 р., Закон «Про корупцію, торгівлю наркотиками та інші серйозні злочини (конфіскацію вигод)» 1992 р. тощо) [13].

Зазначимо, що концептуальними засадами антикорупційного законодавства іноземних держав, на думку окремих науковців, слід уважати наявність:

1) спеціалізованих органів по боротьбі з корупцією (наприклад, в Італії діє «Управління розслідувань – Антимафія», в Сінгапурі – «Бюро з розслідування випадків корупції», у Франції – «Служба попередження корупції», «Центральна рахункова палата», «Центральний офіс покарання фінансових порушень у фінансовій сфері», «Центральна дирекція загального інформування»);

2) нормативно-правової бази щодо протидії та запобігання корупції (наприклад, у Фінляндії антикорупційні норми визначають насамперед не вид злочину, а конкретну сферу діяльності, звідси корупція попереджається на стадії її появи, в Бельгії акцент зроблено на роз'ясненні норм правомірної поведінки та антикорупційних стандартів, у Румунії з 2000 р працює закон «Про попередження, виявлення та покарання корупційних дій»);

3) національних програм, стратегій, доктрин (наприклад, Польща на тлі поширеності корупції в країні затвердила державну програму «Антикорупційна стратегія», тоді як в Словаччині існує «Національна програма боротьби з корупцією»), законодавства з протидії конфлікту інтересів на державній службі (наприклад, в Іспанії в 2006 р прийнято закон про протидію використанню членами уряду і вищих посадових осіб державної адміністрації службового становища в особистих цілях), кодексів професійної етики (наприклад, у США «Кодекс етики урядової служби» визначає моральні норми у чиновників з 1958 р., а в Іспанії Етичний кодекс поведінки державних службовців, що включений до їх основного статуту, був прийнятий у 2007 р.), кримінальної відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення (наприклад, у Швейцарії така відповідальність уведена з 2004 р., а в Чорногорії – з 2005 р.), заборони лобіювання (наприклад, Закон США від 14.09.2007 р. («Honest Leadership and Open Government Act») зміцнює

вимоги до розкриття інформації про лобістську діяльність і фінансування, обмежує подарунки для членів Конгресу та їх співробітників, передбачає обов'язкове розкриття їх витрат) тощо [15, с. 147-149].

Література:

1. Купцова А. А., Рютов Д. Ю. Зарубежный опыт противодействия коррупции. *Интерактивная наука*. 2017. № 12 (22). С. 100–102.

2. Публічно-правова протидія корупції : навч. посіб. / В. В. Топчій, В. А. Шкелебей, Т. М. Супрун. Ірпінь : УДФС, 2016. 206 с.

3. Готыжева Ф. В. Опыт борьбы с коррупцией в зарубежных странах и возможность ее использования в России. *Международный журнал прикладных наук и технологий «Integral»*. 2018. № 4. С. 420–425.

4. Основные концепции антикоррупционной деятельности : учеб. пособие / Департамент документации и подготовки публикаций, Совет Европы. Страсбург, 2014. 206 с.

5. Наумов А. В. Ответственность за коррупционные преступления по законодательству России, европейских стран и США (сравнительно-правовой анализ). *Организованная преступность и коррупция: исследования, обзоры, информация*. 2000. № 1. С. 76–95.

6. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики от 30 декабря 1999 года № 787-IQ (с изменениями и дополнениями по состоянию на 09.07.2019 г.). URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353#pos=3487;-43 (дата звернення: 08.10.2020).

7. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V (с изменениями и дополнениями по состоянию на 25.05.2020 г.). URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575252#pos=5108;-45 (дата звернення: 09.10.2020).

8. Уголовный кодекс Кыргызской Республики от 22 декабря 2016 года № 985-XV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 03.04.2020 г.). URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/111527> (дата звернення: 09.10.2020).

9. Уголовный кодекс Республики Молдова от 18 апреля 2002 года № 985-XV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 12.03.2020 г.). URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923#pos=310;-142 (дата звернення: 18.10.2020).

10. Foreign Corrupt Practices Act of 1977 (FCPA) : Public Law 95-213, 95th Congress. URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/95/s305/text/enr> (дата звернення: 18.10.2020).

11. Corruption of Foreign Public Officials Act, S.C. 1998, с. 34 (Assented to 1998-12-10). URL: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-45.2/page-1.html#h-112300> (дата звернення: 08.10.2020).

12. Bribery Act 2010 (Chapter 23) [Electronic resource] / The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents> (дата звернення: 08.10.2020).

13. Chan J., Ling L. M. Bribery & Corruption 2020. Singapore. Global Legal Insights. URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/bribery-and-corruption-laws-and-regulations/singapore> (дата звернення: 03.11.2020).

14. Anti-Corruption Trends and Developments in 2019 / As originally published by *Chambers and Partners* on December 9, 2019. URL: <https://www.dentons.com/en/insights/alerts/2019/december/16/anti-corruption-trends-and-developments-in-2019> (дата звернення: 07.11.2020).

15. Фадеев А. В. Концептуальные основы антикоррупционного законодательства зарубежных стран. *Вестник Омского университета. Серия «Право»*. 2015. № 4 (45). С. 147–150.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПРИВЕДЕННЯ ДО ВИМОГ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ОКРЕМИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ НОРМ В УМОВАХ COVID-19

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
член-кореспондент Академії адміністративно-правових наук,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін,
декан юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

Брик А. В.

*студентка I курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янука
м. Рівне, Україна*

В умовах «пандемії» в Україні частково обмежено конституційні права громадян. Тому особливій ваги набуває кримінальна політика як результат компромісу позицій (нерідко – діаметрально протилежних) усіх гілок влади, політичних партій, інших об'єднань громадян, науковців щодо прийняття законів, а також підзаконних актів,